

zakon preuredbe na „katoliški“ podlagi. — Torej oni, ki nam očitajo, da smo proti šolskemu zakonu, se sami izrekajo proti zakonu. To so državni nevarni ljudje, so veleizdajci, ker nočejo priznavati od cesarja potrjenih zakonov. Mi se sicer nimamo hvaliti s tem zakonom, ker se nam vkljub temu ne godi pod tem zakonom bolje — nego v koncordatski dobi. Da se pa klerikaleci v resnici nočejo ravnati po tem, od cesarja potrjenem zakonu, nam kaže kranjski deželni šolski svet, kjer tega zakona sploh ne marajo upoštevati. Tukaj naj bi „Slovenec“, ki je strokovnjak za raziskavo „veleizdaj“, malo podrezal. Mi smo se izrekli za ta zakon, katerega § 1. predpisuje versko-nravno vzgojo. Slovenec je zastopnik na tem shodu Žitnik, ki je šel po ono podporo, ki jo je Pijeva družba odvzela „Slovenec“ in „Domoljubu“. Kakor se poroča, je Žitnik slabo opravil svojo misijo, in naši klerikaleci so izgubili 50.000 kron, katere jim je dajala Pijeva družba, da so brezplačno delili med ljudstvo „katoliško“ — hujskarsko časopisje. — Za temi ljudmi drve tudi naši Slomškarji, ki so na šolski zakon prisegli, a rujejo tako proti njemu — krivoprišežniki!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registрована zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta K 229.00910

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Slovenski program.

Po „Straži“ — „Slovenec“, za njim „Gorica“, potem „Domoljub“ in „Novi čas“, nato „Naša moč“, vse vprek se bo spravilo sedaj klerikalno časopisje na napredno slovensko učiteljstvo in ga obmetavalo z narodnim izdajstvom, ker se je štajersko napredno slovensko učiteljstvo izreklo, da sedaj še ni za delitev deželnega šol. sveta, ker bi bilo potem šolstvo in učiteljstvo izročeno splošni klerikalni demoralizaciji in bi nazadovalo in trpelo.

Klerikalni listi pišejo na to sledeče: „Tako torej! Slov. učitelji nočejo torej delitve štajerskega dež. šol. sveta, raje so še pod tujim jarmom. Vemo, česa se bojijo, ker jim je več do strankarstva, nego do narodnosti. Liberalcem pa čestitamo na stebru njih stranke, na takem učiteljstvu. Nezaslišano je, kako liberalno slovensko učiteljstvo lahko miselno izdaja slovenski program.“

Govorimo o narodnem izdajstvu dalje! Dogodki na Kranjskem se res tako hitro vrše, da bi jim človek kmalu slediti ne mogel. Seveda je hitrost in zaporednost udarcev, ki jih prizadeva klerikalizem v zvezi z nemško vlado in pod plaščem Nemcev vsi napredni slovenski javnosti, natanko preračunana, in mi moramo le konstatirati, da izkušajo klerikaleci v izmeni z vlado s hitrim postopanjem razbliniti temeljit pregled čez lopovstva, ki se jih pri nas počenja. Pa oglejmo si njih in vlade narodno delo.

Komaj je prišla ostra obsodba zaradi septembrskih dogodkov, že je prišla še ostrejša po rekurzu, da se kazni poostri. Da se pa pozornost nekoliko odvrne od tega, so pričeli klerikaleci snovati konkurenčna društva „Sokolu“ in da se razburjenje zviša, se je pričelo gnusno napadati Ciril-Metodovo družbo. — Kmalu na to se je ustanovila „Straža“. Sedaj je bilo delo klerikalcev že na višku in blatiti se je pričel spomin žrtv. In vlada je zopet stopila v akcijo. Pričelo se je gnusno delo v dež. šol. svetu. Postavolomstvo za postavolomstvom. Nemoralnosti ni hotelo biti konec, gnev do postopanja klerikalcev in vlade je rasel in vlada je morala napraviti premirje. Stopili so zopet v akcijo klerikaleci in uganjali na zakonodajnem mestu pravcato gonjo nemoralnosti. Rekord nasilnega postopanja so dosegli pri prenosni dež. šol. zakona in s spakedrano ljubljanskega občinskega volilnega reda. In zopet je prevzela vlogo vlada pod svoje okrilje, ker najnemoralnejši čini, kar jih je še videl svet, so se zgodili v tem času s pomočjo dež. šol. sveta pod predsedstvom dež. vlade nad naprednim učiteljstvom; zakaj

na eni strani se je pustilo pravcato hunske dejanje in nepostavno postopanje šol. voditeljev in c. kr. nadzornikov — Slomškarjev; na drugi strani se je pa lomilo zakone, da se je krivično preganjalo napredne učitelje — po iniciativi klerikalne večine v deželnem šolskem svetu. Vsi napredni listi so se pričeli oglašati in vodstvo so morali zopet prevzeti klerikaleci, to pot uredniki „Slovenca“, ki so pričeli denuncianstvo, so pričeli uprizorjati velesrbsko propagando in veleizdajniški cirkus, da se je kadilo. — In zopet je pomagala vlada. Kakor strela je hotela zagnati bombo med slovensko napredno javnost; prišla je nepotrđitev Hribarja, prišel razpust N. D. O., prišel razpust občinskega sveta, prišel je nemškotarski vladni zastopnik po sporazumu klerikalcev in vlade na magistrat stolnega mesta Slovenije — Ljubljane. Toda ti dogodki so našli odmev v širših krogih avstrijske kompetentne javnosti. Poskrili so se klerikaleci, da bi zakrili intrigantsko vlogo narodnega izdajstva, odklanjajo odgovornost — njih vodilni časopis se je polimonadil in vsi čakajo rešitve iz neprijetnega položaja v parlamentu...

Toda, kdor meni, da so naši klerikaleci res vtihnili in jenjali z narodnim razdiranjem — se moti! Skrili se bodo zopet pod plašč patronatstva dež. vlade in pričeli tretjič potenco gonjo zoper napredno učiteljstvo. Blagajne, Stupica, Kosec, Šetina itd. — vse se pripravlja. Uvod so napravili s prof. Jugom, sedaj bodo pa v dež. šol. svetu nadaljevali.

In zopet bodo pričeli klerikalni listi denuncirati na dež. šol. svet, zopet bo izdajal dr. Lampe neresnične ovadbe s pomočjo imunitete, zopet bodo šol. vodje Slomškarji denuncirali z „anarhisti“, zopet bodo uradno gonjo političkega značaja uganjali c. kr. nadzorniki, zopet se bo prestavljalo brez razlogov „iz službenih ozirov“, zopet se bo ločilo zakon učitelja in se ga prikrajšalo na zaslužkih, zopet se bo sodilo v dež. šol. svetu na podlagi ukradenih pisem — zopet se bo pričela pospeševati v dež. šol. svetu demoralizacija šolstva in učiteljstva; vse to po razdiralnem slovensko-narodnem programu S. L. S.

In ti ljudje, polni peg narodnega izdajstva, se upajo pri takem položaju in pri takih dejstvih učiteljstvu očitati narodno izdajstvo, če noče učiteljstvo izročiti šolstva in sebe pogin — klerikalni demoralizaciji in demagogiji. Glejte, člani S. L. S., kaj počenjate s šolo in učiteljstvom na Goriškem, kaj počenjate na Kranjskem, kako ste prodali Koroško, kako vlogo ste igrali pri Dreftakovem vprašanju na Štajerskem. — Pač vsekakršno prej kakor narodno!

Kulturne izdajice so tudi narodne izdajice, ker kultura je temelj narodu, a nekultura demoralizacije šolstva in učiteljstva!

Udeležba šolske mladine pri priredbah telovadnih društev.*

V seji c. kr. dež. šolskega sveta kranjskega je bila v razgovoru udeležba šolske mladine pri priredbah telovadnih društev. Dr. Lampe je interpeliral deželnega predsednika barona Schwarzja o izvršitvi sklepa c. kr. deželnega šolskega sveta, ki prepoveduje šolski mladini vobče nastope pri prireditvah telovadnih društev. Uspeh te prepovedi je bil jako različen. Zveza telovadnih odsekov (Orli) je takoj sklenila, da se bo ravnala po ukazu najvišje šolske oblasti v deželi in pri svojih prireditvah ne dopušča šolske mladine. Pri Sokolih je bil pa uspeh ravno nasproten. Pod pretvezo, da so se pritožili na naučno ministrstvo, zdaj demonstrativno nastopajo s takozvanim naraščanjem, to je s šoloobvezno mladino, majhnimi dečki in deklicami. Taki nastopi se vrše neprestano in pri njih sodelujejo tudi učitelji, ki s tem očitno demonstrirajo proti odloku c. kr. deželnega šolskega sveta. Taki nastopi liberalnih društev pa imajo tudi sicer za mladino jako kvarne posledice. Mladina se pripravlja na veselice, pri katerih je glavna stvar ples in pijančevanje. Dr. Lampe navaja več slučajev iz zadnje dobe, iz katerih je jasno, da podrejene oblasti, zlasti šolska vodstva, naravnost zaničujejo odlok c. kr. deželnega šolskega sveta. Izgovarjajo se nekateri, češ, da jim odlok ni bil intimiran, dasi je deželni šolski

* Tako poroča „Slovenec“.

svet že junija meseca storil svoj sklep, ki ne vsebuje nič novega, ampak prepoveduje le nekaj, kar je že po šolskem zakonu zabranjeno. Deželni predsednik odgovori, da bo dal natančno preiskati, kako so podrejene oblasti izvršile ukaz c. kr. dež. šol. sveta in da se bo proti učiteljem, ki ta ukaz prezirajo, najstrožje postopalo. Obstoječa društva po svojih pravilih niso opravičena, sprejemati k telovadbi šoloobvezno mladino. — K temu pripomnimo, da se je pritožilo na učno ministrstvo samo žensko telovadno društvo v Ljubljani. Seveda taka pritožba ne bo imela nobenega uspeha. Starši, ki pošiljajo svoje otroke v sokolske telovadnice, da s tem podpirajo takozvano svobodno miselno organizacijo, pa svojim otrokom največ škodujejo. Kdo bo pa kaznovan? Kaznovan bo ubogi otrok za brezvestnost svojih staršev! Učitelji pa, ki celo v kroju nastopajo s šolskim naraščanjem in vodijo mladino k pijanim veselicam, da bi na ta način pomnožili vrste liberalne stranke, ne zaslužijo nobenega pardona. Naravnost škandal je bil, kar se je godilo te počitnice. Tu se mora napraviti red!

Kar so pa lansko leto uganjali „Trseglavi“, to niso bile svinjarije?

* * *

Tako bi se vam godilo, štajerski tovariši! V teh sklepih se vidi, kdo iz strankarstva daje ukaze. Tudi pri vas bi se dobili dr. Lampeti, ki bi interpelirali in denuncirali. Dasi je vaš dež. šol. svet nemški, je pa vsaj pri običnih človeških in pedagoških vprašanjih — pravičen.

Srednješolski vestnik.

**** C. kr. državna realka v Idriji.** C. kr. državna realka v Idriji šteje letos 261 učencev in sicer I. razred 49, II. 41, III. 45, IV. 28, V. 32, VI. 23, VII. 25. V pripravljalnem oddelku je 18 učencev. Na zavodu hospitalizira 9 gojenk.

**** I. državna gimnazija v Ljubljani.** Število učencev na I. drž. gimnaziji v Ljubljani znaša letos 698, med temi je 12 gojenk. Zavod šteje 18 razredov, od katerih je 10 paralelek.

**** Paralelke na državni gimnaziji v Gorici,** in sicer slovenske in laške, je končno dovolila vlada. Učenci so že vpisani v paralelke. Bati se je bilo, da bodo nagajali Lahii, ali zadnji čas so se z godrnjanjem vдали, tako da bodo na državni gimnaziji v Gorici dobro obiskane slovenske in laške paralelke, S tem odpadejo vsi projekti z zasebnimi gimnazijami.

**** Odlikovanje.** Šolski svetnik G. Hendrych, ravnatelj višje realke v Trstu, je dobil povodom svojega umirovljenja red železne krone tretje vrste.

**** Bolgarska maturitetna izpričevala veljavna v Nemčiji.** Dr. Nikolov je spisal knjigo v nemškem jeziku: „Das bulgarische Bildungswesen“. Z ozirom na podatke v tej knjigi namerava naučna uprava v Nemčiji priznati veljavnost zrelostnih izpričeval, dobljenih na bolgarskih srednjih šolah, v Nemčiji. Tako poroča sofijska „Večerna Pošta“.

Književnost in umetnost.

Dramatično društvo v Mariboru uprizori v letošnji sezoni dve Ganglovi drami: „Sin“, drama v 4 dejanjih, „Sad greha“, drama v 4 dejanjih.

Ročni zapisnik je dotiskan in se prične razpošiljati. Zaradi tesnega prostora v tiskarni je bilo malo zamude. Od sedaj bo boljše!

Žirovnikeve narodne pesmi, I. del, so dotiskane. Naročajte jih, da bo konvikt prej zidan!

Učne slike iz zgodovine za višje stopnje se dobe v „Učiteljski tiskarni“, ki jih je tudi založila. Priredil jih je po učnem načrtu tov. F. Marolt.

Gangl, Rapč, Slapšak, mladinski spisi, ki jih je založilo društvo „Učiteljski konvikt“, so tudi še v obilnem številu v zalogi.

Pevska društva, dijaki, pevci, knjižgotrničarje, pozor! Konsorcij „Slovenskega Branika“ je izdal in založil 4. zvezek Žirovnikovih narodnih pesmi. Zbirke ni treba hvaliti, saj je dovolj priporočilo že ime Žirovnik. Pripominjamo le, da je tisk prav ličen, oblika knjižice je ista kakor prvih treh zvezkov, vezana v platno — ter stane 1 K, po pošti 5 h več. Sezite po nji, dokler je kaj zaloge. — Naroča se pri upravnistvu „Slov. Branika“ v Ljubljani, Tržaška cesta 33.

Predavanja izobraževalnega odseka za vaditeljski tečaj (Sokolska vzgoja. Nauk o nagovoru). Prevel dr. V. M. Založil ljubljanski Sokol. Namen te knjižice, obsegajoče 79 strani, je, da se tembolj izobrazijo in utrdijo v sokolski misli člani Sokolstva. Knjižica je res velike praktične vrednosti in ima mnogo pomena za razvoj naših sokolskih

organizacij. Le če se vsak član organizacije jasno zaveda vzvišene naloge, ki jo goji Sokolstvo, je mogoče hiter in temeljit napredek in je mogoče, da se utrdi ta organizacija v našem narodu v tisti meri kakor zaradi svojih vzvišenih idej zasluži. Z vaditeljskimi tečaji, ki jih so prirejala sokolska društva, se je pomnožila tudi tozadevna literatura in uspehi gotovo ne izostanejo, če se bo delo nadaljevalo z isto intenzivnostjo kakor se je pričelo prav v zadnjem letu. Poleg drugega se govori v knjižici tudi o razmerju sokolske misli do telesne, нравstvene, narodne in demokratske vzgoje; o vaditelju kot vzgojitelju in o stališču do časovnih vprašanj: političkega prepričanja; stanovskega in razrednega vprašanja; socialnega vprašanja in razmerja do drugih telovadnih društev. Na koncu je pridejano tudi praktično navodilo za javen govor in nagovor ob raznih prilikah. Cena knjižice je 80 h v korist stavbenemu skladu ljubljanskega Sokola. Učiteljem, ki se bavijo in delujejo v teh organizacijah, prav toplo priporočamo knjižico, ker jim lahko mnogo koristi! Kdor Slovenec — ta Sokol, ker le v zdravem telesu biva zdrava duša!

Politiški pregled.

*** Delegacije. Nove bojne ladje.** Dveletna vojaška služba. Skupna ministrstva sestavljajo sedaj proračun za l. 1910., ki se predloži delegacijam, katere se sestanejo krog srede oktobra. V tem proračunu bodo tudi postavke za nove bojne ladje. Kakor se v ogrskih političkih krogih zatrjuje, vojni minister poda izjavo, iz katere se lahko povzame, da se dveletna vojaška služba za sedaj opusti zaradi prevelikih stroškov.

*** Vprašanje odprave smrtnih kazni v Nemčiji.** Te dni se je vršil v Gdanskem kongres nemških pravnikov. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje odprave smrtnih kazni. V odseku so po dovršeni debati zmagali pristajši za odpravo smrtnih kazni s 50 proti 24 glasovi. V plenumu je pa bilo proti odpravi 45, za odpravo pa samo 23 glasov.

*** Odstavljen škof.** Iz Rima poročajo, da je papež zaradi modernizma odstavil nadškofa v Perugiji, Gentilija.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo sebi! — Tov. Kacelj Alojzij, učit. v Ljubljani, 2 K; tov. Fran Luznar, nadučitelj na Primorskem, 17 K 36 h; za risarske predloge, podarjene od tov. Al. Novaka, na dan konference v Trzinu; tov. Gregor Leonardis, nadučitelj v Krvavem potoku, 10 K v počestčenje spomina na pokojno svakinjo Angelo Slavec v Podgradu; g. Josip Novljan, pek in posestnik v Medvodah, 1 K; tov. Fran Potokar, nadučitelj v Banjaloki, 4 K; tov. A. Grmek, nadučitelj v Krašnji, iztržil med vožnjo v Rudolfovo k skupščini Zaveze za Učit. Tovarisa 8 K 20 h; tov. Mijo Žagar nadučitelj v Klancu 2 K in tov. Kat. Podgornik, učiteljica v Klancu (Istra), 3 K; tov. Matija Hiti, nadučitelj v Dobu, 2 K; tov. Marija Pieškova, učiteljica v Borjani pri Kobaridu, 2 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K; tovariš Anton Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici, 2 K; tov. Angela Troštova, učiteljica in tov. Julij Slapšak, nadučitelj v Vodichah, 4 K; šolsko vodstvo v Koloratu, 2 K; učiteljica risarskega tečaja za obrtne nadaljevalne šole l. 1910 zložili pokroviteljine 200 K; tov. Ignacij Supan, učitelj v Brezicah, 10 K; tov. Ivan in Franica Bezelj iz Št. Vida nad Cerknico, 4 K; naša Jakobina iz Ljubljane, 2 K; skupaj 279 K. Zadnjič izkazanih 738-56 K; doslej darovanih 1017 K Bog plati!

Kranjske vesti.

—r— **Učiteljsko osebje na javnih ljudskih in privatnih šolah na Kranjskem.** Na vseh javnih ljudskih šolah na Kranjskem je poučevalo letos 1020 učiteljev in učiteljic, ki se po šolskih okrajih razdele sledeče: Postojna 100, Kočevje 103, Krško 99, Kranj 85, Ljubljana 70, Ljubljanska okolica 135, Litija 66, Logatec 90, Radovljica 66, Novo mesto 87, Kamnik 71 in Črnomelj 48. Na dopustu je bilo 24 učiteljev in 34 učiteljic. Na privatnih ljudskih šolah je poučevalo 154 učiteljev, oziroma učiteljic.

—r— **Iz šolske službe.** Viktor Jaklič, učitelj na vadnici v Ljubljani, Marija Stupca, učiteljica na vadnici, in Josip Gorečan, telovadni učitelj na učiteljskem v Ljubljani, so pomaknjeni v IX. čin razred.

—r— **Usposobljenostne preizkušnje** za obče ljudske in za meštanske šole v jesenskem terminu se prične pri c. k. izpraševalni komisiji v petek, dne 4. novembra, ob 8. uri na učiteljskem v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisnem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo 27. oktobra v rokah izpraševalne komisije.